

VYCHOVATELSKÉ LISTY.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského vychování.

»Kdo Mne následuje, nebloudí ve tmách, praví Pán.
Tom. Kemp. I. 1.

Bernard Jindřich Overberg, vzorný kněz, učitel i vychovatel.

(Ke 150. narozeninám.)

Podává Fr. Janovský.

Dokončení.

Nejznamenitější dílo Overbergovo jest: „Návod ku zdárnému vyučování školnímu pro učitele knížectví münsterského“; pracoval o něm několik let; vydáno roku 1793 přičiněním biskupa i stavů zemských; učitelé i kněží s radostí je přijali, nejčelnější paedagogové tehdejší chválou zahrnuli; za krátko osmkrát vydáno. V úvodě promlouvá ku kněžím i učitelům, jež nazývá „milými bratry v Kristu“, dává povzbuzení všeobecná, zvláště pak významně píše o důstojnosti a povinnostech učitelových:

„Jsem učitel, t. j. jsem od Boha povolán, od své vrchnosti ustanoven, od obce o mne postaráno, a přísahou jsem zavázán, abych učil děti užitečným pravdám, bych je vychovával k pravé moudrosti a bázni Boží.

Jsem učitel: Jest mi zastupovati rodiče, kteří své děti posílají mi do školy; mám býti duchovním otcem všech dítek, jež mi jsou svěřeny; mám rodičům pomáhati u jejich výchově, mám co moha nahraditi, co oni vinně či bezděky opomenuli u cvičbě a kázni dítek svých. Jaké to otcovské srdce musím míti, jakou pečlivost!

Jsem učitel: Mně jest svěřena školka celé obce, z níž tato má jednou býti osázena; všichni nadějí se do mého přičinění mnoha dobra neměl bych se vynasnažiti, bych svědomitě použil všeho času i všech sil, abych naději oné vyhověl?

Jsem učitel: Jsem od Boha svým svěřeným dítkám ustanoven takořka viditelným andělem strážným; uložil mi jako svým andělům, bych pečoval o spásu jeho milých dítek a je jako na rukách nosil, by si neurazily nohou o kámen. Můj úřad podobá se tedy úřadu svatých andělů strážných. Neměl bych tedy také býti svatým, abych byl v ruce Boží dobrým nástrojem na posvěcení tolika duší?

Jsem učitel: Svěřen mi poklad tisíckrát dražší všech pomíjitelných pokladů pozemských — poklad, jež si můj Pán a Spasitel zjednal svou

krví, pro něž se nerozpakoval svůj život obětovati — nevinné, očistěné a posvěcené duše, na nichž podobenství Boží a původní krása obnovena . . . Což kdyby si u mne pozemský král schoval svou podobiznu do zlata zasazenou a drahokamy ozdobenou, abych mu jí uchránil od zlodějů, od pošpinění a zkázy? Zdaž bych nevynaložil co největší pečlivosti a opatrnosti? Větší pak opatrnosti, větší péče, většího přičinění zasluhuje obraz nad všeliké obrazy, duše dítky mně svěřené, duše krve Kristovou očistěná, jeho smrtí vykoupená, nesmrtelná, od Boha tak milovaná.

Jsem učitel: Poručeno mi bdíti nad živými chrámy Ducha svatého; mám jich uchrániti všeho, co se Duchu svatému přičí; mám se přičiniti, by se mu v těch živých příbytcích líbilo . . . Jak čist musím tedy sám býti, abych dovedl chrámy Ducha svatého čistými zachovati!“

Vylíčov tak velebnost úřadu učitelského, pojednává Overberg v dalších odstavcích o hrozné zodpovědnosti učitele špatného, však i o krásné odměně učitele dobrého; pojednává o nezbytných fysických a morálních vlastnostech učitelových.

V druhém díle „Návodu“ promlouvá o povinnostech před vyučováním (náležitá příprava), za vyučování (kázeň a metoda), po vyučování. Ve stati o metodě píše o pěstění rozumu, paměti, o čtení, psaní, počítání; o prostředcích, jimiž se udržuje pozornost; o způsobě, jak dopomáhati dětem k pojmům. V povinnostech po vyučování rozepisuje se, kterak si má učitel denně vydati počet, jak své dílo byl konal; kterak má pečovati o školní budovu, o pořádek a čistotu; kterak se chovati ke knězi a rodičům svých žákův, čím se obíráti jakožto vedlejším zaměstnáním. Na konci „Návodu“ čteme znamenitý denní pořádek.

Roku 1804 vydal „Rukověť náboženského vyučování“ a dva „Katechismy“, velký i malý. Rukověť z rozkazu vlády na státní útraty rozdána všem učitelům a autorovi vysloveny srdečné díky a pochvalné uznání. Nad to pořídil pěkné „Biblické dějiny Starého i Nového Zákona“; roku 1900 vyšly u dvacátém vydání; schválně jsem si je nedávno objednal; pravá to rozkoš jimi se probíráti a viděti jejich praktické uspořádání.

* * *

Kde kdo ctíl Overberga a vážil si ho; měl mnoho veleupřímných přátel, byl vítán v nejvznešenějších a nejvzdělanějších společnostech; tak zejména byl rádcem, domácím přítelem a zpovědníkem kněžny Amalie Gallizinové, do jejíhož domu a společnosti tam se shromáždující i Goethe přicházel. Co dobrého vykonala neobyčejná dáma ona na podnět Overbergův pro školství a všeliké jiné blaho lidstva! Dosloužil jí přeochotně až k blažené smrti její.

Rovněž podivuhodná a neúnávná byla činnost jeho ve zpovědnici; k němu kde kdo se utíkal, u něho tak mile a spokojeně se zpovídalo; toužil sám po dokonalosti křesťanské a veleochoťně byl nápomocen svým poenitentům, aby rovněž dokonalými byli.

Každá svévolná úchylka od Boha a přikázání Božích byla Overbergovi hrozna; ošklivil si i sebe menší chyby; proto byl velice pokorný, a na základě pokory dobře se buduje budova dokonalosti; všecek jeho život byla ustavičná modlitba a oběť.

Na konec přečtěme si několik zápisů z „Denníku“ Overbergova:

„23. října 1789. Děkuji Ti, ó Bože, za nábožnost, které jsi mi dnes ráno při mši svaté propůjčil, a za pomoc při vyučování. Nebyl jsem valně vděčen. Dvakrát dal jsem almužnu s jakousi nelibostí, jednou nedodržel

jsem pořádku při své práci. Nešetřil jsem včerejšího předsevzetí, ba ani na ně nevzpomněl (před každou prací představiti si vůli Boží a Boha za zdar prositi). Ó Bože, čím bych mohl býti, a čím jsem? Stále zřejměji mně ukazuješ, že mne chceš užívati nástrojem na rozmnožení etí své, ježto mi dopřáváš tolikere důvěry u lidí. Co však dělám, abych byl důstojným nástrojem? Co to dobra v duši mé zadrženo a udušeno nezrocenou žádostivostí! Ó Pane, nauč mne umrtvovati se; připoutej k sobě mou vzdornou vůli, připoutej si ji, jakýmkoli způsobem, chudobou, nemocí, potupou, láskou, strachem!

2. dubna (Velký pátek). Pravil jsi, nejmilejší Ježíši, že až budeš povýšen, všecko k sobě přitáhneš. Ejhle, nyní jsi povýšen, povýšen na dřevě kříže, povýšen nad anděly a archanděly, povýšen nade vše na zemi i na nebi, povýšen až na pravici Otce svého! Nuže naplň svůj slib, přitáhni nás k sobě, dej nám živou víru, pravou naději a vroucí lásku!

23. června. Již kolikrát jsem poznal, Bože, jak mi spasitelno, dopustíš-li na mne neklid, pokušení, bolest duševní, tělesnou — dopustíš-li je na mě, když chabnu a polevuji. Hýbají mnou ona dopuštění; procitnu a horlivěji se pak snažím; poznávám nyní, že jsou mi mnohdy potřebnější než vezdejší chléb.

Jak milostivě přicházíš mi vstříc, k Tobě-li chvátám! Včera slunko velice pánilo, překáželo vzrůstu obilí, avšak prospívalo jeho zralosti; z toho nové mi vzešlo světlo: poznal jsem užitek utrpení, jež nám brání konati, co jsme původně chtěli.

Pane, majestátně hrozny jsou blesk a hrom, hrozny, ale blahodárny; otrásají zemi, čistí vzduch, otrásají a čistí i mnohé srdce.

6. května 1791. (Začátek mého 38. roku.) Marnost přáti si dlouhého života a nedbati dobrého. Učiň, Pane, abych příště jenom Tobě žil. Přčinu mého mládí, mé neopatrnosti a nedbalosti nevzpomínej!

10. července 1793. Četl jsem nemocné T. životopis sv. Aloisa; jaktěživ nebyl jsem tak dojat, jako tentokrát; sotva jsem se ubránil slzám. Zahanbila mne jeho snaha míti vždy méně a méně potřeb, kdežto ve svém mládí byl zvyklý na hojnost.

21. dubna 1794. (Pondělí velikonoční.) Včera ráno jako bych byl tušil, jak nám bude v den těla vzkříšení, až procitneme ku večrě blaženosti. Spal jsem dobře a klidně, nižádný sen mne nerušil. O třech hodinách procitl jsem ranami z děl. Měsíc svítil, slavík tloukl. Zazpíval jsem si píseň o vzkříšení. Vstal jsem, zašel jsem si do zahrady. Měsíc, slavík, kvetoucí stromy — jaká to milá společnost!

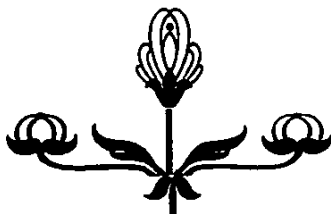
2. května 1819. Včera byly moje narozeniny podle těla; před 65 lety porodila mne za bolesti má dobrá matka. Těší mne, že jsem alespoň poněkud vyhověl nadějím, jež si do mne spolu s dobrým otcem skládala. Oba — věčný Tobě dik. ó Bože — oba žili a umřeli v Tvé svaté bázni. Brzy spočinou v zemi i mé kosti; dopřej nám všem jednou slavného vzkříšení. Kéž se dobře připravím na den svého znovazrození, na den 6. května!“

Poslední zápis v „Denníku“ jest tento:

„Dnes na svátek sv. Ambrože, dne 4. dubna 1826 jest inthronisován jakožto biskup münsterský náš drahý, důstojný světicí biskup Kašpar Maxmilian svob. pán Droste-Vischering. Hlahol zvonův oznamuje v tuto chvíli, že inthronisace vykonána. Nemohl jsem slavnosti té obcovati; jest mokro a zima; byl bych si ublížil na zdraví.

Bože, který jsi nám tohoto důstojného sluhu svého biskupem daroval, zachovej ho, posilni ho, by po drahná léta pásl Tobě k libosti svěřené stádece Syna Tvého!

Že se takových slavností nemohu již účastniti, jest mi s prospěchem; odumírám světu a svět odumírá mně. Bože, Tobě čest a láska na věky!“

Správa školy.

Pokračování.

Vedení úředních spisů.

Učelné a přesné vedení úředních spisů vyžadovalo kdysi velké znalosti a zručnosti. Nyní, když pro všechno máme úředně předepsané vzory a tiskopisy, vedení úředních knih nevyžaduje obzvláštní dovednosti, nýbrž spíše svědomité bdělosti a přesnosti, aby vše v pravý čas bylo zapsáno, uspořádáno a tak urovnáno, by se bez obtíží a maření času dalo vyhledati a zjistiti, čeho třeba.

Veškeré úřední spisy podle ročníků spořádané sdruží se do archivu školního a protokolárně odevzdají nástupci při každé změně osoby.

Rád školní předpisuje pro každou správu školy tyto úřední spisy:

1. Jednací protokol.
2. Školní kroniku.
3. Protokol porad sboru učitelského.
4. Inventář nářadí školního.
5. Inventář školních pomůcek učebných.
6. Třídní knihu s týdníkem.
7. Školní matriku, a po případě
8. matriku soukromých zkoušek.

Kromě těchto předepsaných knih úředních může býti podle místních poměrů pořízena kniha o propouštění žáků a jiné pomocné knihy a spisy.

Jednací protokol má velikost třídní knihy a vede se pro každý rok zvlášť. Obsahuje postupná čísla, den dojití neb vyřízení podání, podavatele, a stručný obsah podání, jak vyřízeno a datum vyřízení. Každé podání se opatří číslem i datem dodání i vyřízení a poznačí se i obsah.

Tedy na příklad:

Č. 1. Došlo 15./9., vyřízeno 16./9. 1904, nahoře v pravo v rohu se poznamená, uprostřed pak se napíše obsah listiny, na př.: „Schválené rozvrhy hodin“ a p.

Na školách mnohotřídních, kde je obsáhlé řízení písemné, vede se zvláštní protokol podací a zvláštní protokol jednací, do něhož se našejí akta vydaná. Na takových ústavech mají též zvláštní index k protokolům těm a knihu normální, do níž zapisují postupně podle data všechny výnosy a nařízení úřadů představených.

Vzorek jednacího protokolu :

Strana: 74.

Školní rok 1903—1904.

Rok 1904		Od koho byl spis podán a jeho předmět	Jak se s ním naložilo	Měsíc a den vy- řízení	Svazek a při- hrádka listovní
Post. číslo	Měsíc a den podání spisu				
1.	10./2.	Správa školy oznamuje počátek školního roku a zápis dětí	Místní školní radě zasláno	11./9.	
2.	11./9.	C. k. okresní školní rada v Místku výnosem ze dne 1. září 1904 čís. 869 šk. oznamuje jmenování podučitele Leop. Juřice.	Na vědomost	11./9.	R. 1904.
3.	12./9.	Správa školy oznamuje nastoupení podučitele Leop. Juřice.	C. k. okr. šk. radě do Místku zasláno poštou.	13./9.	

Školní kronika obsahovati má veškeré události, kteréž se sběhly ve školním roce, jakož i pamětihodné příhody z obce a okolí, pokud zaslужují, aby věkům příštím zachovány byly. Do kroniky se píše všeliké výkazy, stručné náčrtý životopisné všech učitelů a učitelek, zprávy o vynikajících osobách, správě obecní, inspekcích, vzácných návštěvách, stavbách školních, událostech ze života náboženského, zvláštních zjevech přírodních a pohromách. V úvodě se napíše dějiny školy a obce.

Školní kroniku píšeme postupně a souvisle asi takto :

Školní rok 1903—1904.

Ve smyslu nařízení c. k. okresní školní rady ze dne 22. června 1903 č. 595. šk. započato letos vyučování dne 1. září, aby se nahradily dvě neděle, o které minulý školní rok byl zkrácen tím, že vyučování zakončeno již 15. července z té příčiny, že nadučitel a def. podučitel Kamil Krčmář do účetnického kursu v Brně byli přijati.

Proto zápis žáků byl proveden 30. a 31. srpna a 1. září, načež 2. září vzýváním Ducha sv. začalo se vyučovati.

V první řádné poradě učitelského sboru dne 2. září konané roztřídění žáci v ten způsob, že přiděleno :

I. třídě	44	} celkem 247.
II. „	89	
III. „	74	
IV. „	40	

Všech školou povinných dětí bylo počátkem školního roku celkem 260.

Vyučování přiděleno v I. třídě nadučiteli, ve II. třídě učiteli Rud. Vindišovi, ve III. def. podučiteli Kamilu Krčmářovi, ve IV. zatímnímu podučiteli Leop. Juřicovi.

Dosavadní def. podučitel Adolf Fux povolán 1. zářím na obecnou školu v Metylovicích jako def. učitel a na jeho místo dosazen zat. podučitel Leopold Juřica výnosem c. k. okr. šk. rady v Místku ze dne 1. září 1904 č. 869 šk. Týž narodil se v Příboře na Novojicku (stručný životopis).

Dne 4. října oslavovány obvyklým způsobem jmeniny Jeho Veličenstva císaře a krále Františka Josefa I. jednak ve chrámu Páně, jednak v učírně IV. třídy slavnostně vyzdobené.

První sv. zpověď vykonali žáci v pondělí dne 26. října, načež v úterý dne 27. října přijali Tělo Páně.

Dne 27. října súčastnili se žáci v průvodu učitelů pohřbu učitelky ctih. sestry Marie Klety z řádu Milosrdných sester.

Pro chudé žáky věnoval farní úřad 32 K ze školní chudinské nadace farní, což 6. listopadu potvrzeno.

Poněvadž dosavadní starosta p. Jan Šmíra, mistr koželužský, úřad svůj složil, zvolen starostou rolník Edvard Adamec.

Dne 17. listopadu rozvodnila se v noci řeka Ostravice a značně porouchala ochranné hráze, jež se od 18. srpna t. r. nákladem obce, země a říše v délce jednoho kilometru budují podél řeky od 6. kovárny až dole pod pilou. Atd.

Anebo se píše v pořadí časovém n. tiskopisech vázaných v knize s nápisem: „Paměti školy n. . . ské“, asi v tento způsob:

Paměti národní školy chlapecké.

Datum	Události
Školní rok 1903—1904.	
12. a 13./9.	Vykonán zápis dětí do všech tříd chlapecké školy. Zápis konali nadučitel a učitelé Rud. Vindiš a Kamil Krčmář.
12./9.	Byl do úřadu uveden zatímní podučitel Leopold Juřica, kterýž výnosem c. k. okr. školní rady v Místku ze dne 1. září 1904 čís. 869. šk. jmenován byl podučitelem při zdejší chlapecké škole. Týž narodil se . . . (stručný životopis.)
15./9.	Konána první řádná porada učitelského sboru, jež usnesla se, aby v nastávajícím školním roce správu knihovny vedl učitel Rudolf Vindiš, správu učebných sbírek učitel Kamil Krčmář. Správce školy bude v nutných případech zastupovati nejstarší člen učitelského sboru Rudolf Vindiš.
	Vyučovati budou letos:
	v I. třídě nadučitel,
	ve II. třídě učitel Rudolf Vindiš,
	ve III. def. podučitel Kamil Krčmář,
	ve IV. zat. podučitel Leopold Juřica.
	Žáků zapsáno:
	do I. třídy 44
	" II. " 89
	" III. " 74
	" IV. " 40
	} celkem 247 žáků.

Do školní kroniky na příslušném místě zařadí se též různé výkazy, zejména výkazy I., II., III., IV., kteréž v patričnou dobu též c. k. okresní školní radě správa školy předkládá (viz přílohy I.—IV. 11.).

Stručné dějiny vyučování náboženského.

Píše prof. *Adolf Fux*.

(Část pátá.)

V rozvoji náboženského vyučování té doby nelze neuvést i předpisů synody Lavourské conciliem Vaurense (r. 1368), kteréž žádají, aby duchovní znal dobře učebnici, která obsahovati má apoštolské vyznání víry dle Tomáše Akvinského, učení o svátostech, ctnostech božských a mravních, o darech Ducha sv., výklad o modlitbě Páně. K tomu řadí se učení o osmeru blahoslavenství, o sedmeru hlavních hříchů s pozbuzením: „Co jsi hříchem u sebe býti poznal, toho musíš srdcem litovati, a z toho se musíš i zpovídati.“ Závěr pojednává o dvou hlavních přikázáních lásky vůbec a o desateru Božích přikázáních zvláště.

Důležitou pomůckou náboženského vyučování v té době jsou tak zvané knížky zpovědní, které obsahovaly přípravu na svátost pokání; totiž učení o svátostech, hlavně o svátosti pokání, o odpustcích a lítosti. Krátce po vynalezení knihtiskařství sepsal Jan Wolff (Lupus) z Kunersreutu (1478), kaplan ve Frankfurtě nad Mohanem, zrcadlo zpovědní, které obsahovalo a i částečně vykládalo nejdůležitější články víry, sv. svátosti, přikázání Boží, ctnosti a hříchy, a hlavně důkladnou přípravu ku přijetí svátosti pokání. Tak jako v prvních dobách pozornost věnována byla řádné přípravě svátosti křtu, tak v této době hlavní zřetel brán ku přípravě svátosti pokání a desateru Božích přikázání, tenkrát zrcadlem zpovědním zvané.

Pokud se týče vlastních katechismů jakožto učebnice v otázkách a odpovědích, můžeme vznik jejich položit ke konci středního věku, ačkoli slovo katechismus vlastně znamenalo tehdy náboženské vyučování vůbec.

Methoda byla větší částí mechanickou, jelikož nebylo učebnic dělo se vyučování předříkáváním a odříkáváním a tím způsobem bylo v paměť vštěpováno.

Stránka dogmatická stála v popředí, neboť během času byly již jednotlivé články víry církevními sněmy určité formulovány.

Vyučovalo se z pravidla methodou sv. Cyrilla Jerusalemského dle mystagogických jeho katechesí, ačkoliv i moment historický sv. Augustina nebyl úplně zanedbáván.

Methoda sv. Augustina nebyla prováděna sice slovem, ale obrazem a písmem vyučovalo se názorně. Již Řehoř Veliký († 604), který byl statečným zastáncem obrazů svatých proti biskupům Gallie, kteří z obavy před modloslužbou chtěli obrazy ničit, hájil zásadu, že „obraz skýtá těm, kdož čísti neumějí, to, co čtenářům písmo“, a proto chtěl učiniti z domů posvátných síně názorného vyučování.

K tomu nemálo přispěl i nově založený řád sv. Františka z Assisi (1182—1226), který mocně působil na obecný lid svými prostými, nehle-

danými, ale citem provanutými kázanými. Řád tento zasahoval však i platně do náboženského vyučování mládeže, neboť členové jeho nebyli jen učители na tak zvaných školách městských (latinských), šli mezi lid, vyučující v rodinách a poutajíce svým lidovým způsobem, svou vlídností a mírností nejen dospělé, ale i mládež, ku které se dovedli snížit, užívajíce při tom i obrázků biblické události znázorňujících nebo svatých, a připojujíce k nim i vhodná naučení svého zakladatele, vyučování z pravidla zakončovali.

Na stěnách kostelů spatřujeme výtečné malby al fresco, na oltářích sochy, v oknech pestré obrazy na skle, představující buď nějaký příběh z dějin biblických neb některé tajemství víry (narození Pána Ježíše, nejsv. Trojici a j.), vyřezávané lavice, zpovědnice, a zvony s vypouklými obrazy a j.

Kromě toho zavěšovány byly tabule, na kterých hlavní články víry byly zřetelně napsány, nejen v kostelích, ale i ve školách, nemocnicích a jiných církevních budovách.

Veliké zásluhy o vyučování náboženské získal si i řád Hieronymánů, jehož zakladatelem jest Gerhart Groote (* 1340 — † 1384), jenž byl profesorem v Kolíně nad Rýnem. Údové jeho (bratři školní) pěstovali pilně ve svých školách nejen čtení Písma sv., ale i vyučovali čtení, psaní a počtům, zpěvu a jazyku latinskému a hlavně biblickému dějepisu, jemuž věnovali velkou pozornost. Záklům svým, ponejvíce chudým, poskytovali knih, zaměstnání, výživy; kde neměli škol svých, vyučovali na jiných školách v jednotlivých třídách.

V té době byla též výbornou názornou pomůckou katechetickou: „Biblia pauperum“ (bible chudých).

Nebyla to kniha určená jenom pro lid chudý; poněvadž spadá do doby vynalezení tisku, byla dosti drahou, a chudému lidu, který by nebyl obsahu jejímu ani obrázkovému, ani slovnému bez ústního vysvětlení porozuměl, nepřístupnou, ale spíše snad třeba míti při tom na zřeteli žebravé mnichy, kteří chudým lidem evangelium hlásali. Také lze slovo „chudých“ v obrazném smyslu pojímati, totiž „chudých duchem“, t. j. v náboženských pravdách ještě nevyvíčených.

Kniha ta obsahovala obyčejně na 40—50 a více stránkách obrazy ze života Ježíše Krista. Uprostřed každé stránky byl větší obraz, na př. narození Ježíše Krista, po obou stranách jeho jsou obrázky menšího rozsahu, které znázorňují buď příštího Vykupitele, buď proroky neb různá předobrazení (typy) Starého Zákona. Nad obrazem a pod ním napsány jsou texty a verše, většinou v řeči latinské, které se odnášejí k hlavnímu ději a jej vysvětlují.

Názorným a působivým prostředkem vyučovacím byly v té době též hry duchovní (mysterie). Byly to skutečné činohry obsahu náboženského ze života Ježíše Krista a Panny Marie, paraboly a legendy, znázorňující sedmero hlavních hříchů, tajemství sv. růžence, poslední soud a antikrista. Původ těch her spadá již do prvních dob křesťanství, neboť již sv. Řehoři Nazianskému († 389) složení první hry pašijové se připisuje. Hry ty byly téměř částmi bohoslužby, a z počátku konaly se odpoledne v neděli a ve svátcích v chrámu Páně.

Zbytky těch her jsou křížové cesty, jesličky, pocházející od Františka z Assisi, Boží hrob, pašijové hry v Horním Ammergau, domácím obyvatelstvem pečlivě provozované, a j.

Jakkoliv z doby té vlastních katechetických spisů nemáme a katechetika nebyla dotud samostatným odvětvím vědy paedagogické, nelze přece popřít, že katechetické vyučování v době střední bylo pěstováno podle po-

měrů časových tu a tam menší a i větší měrou jako podstatná část učitel-
ského úřadu církve.

Pokud se týče náboženského vyučování po zavedení křesťanství
v naší vlasti, tolik s jistotou můžeme tvrditi, že i zde dle daných poměrů
bylo pěstováno, a to hlavně ve školách klášterních. O metodě nemáme
zpráv. Zvláště od založení vysokého učení pražského školství počíná zkvé-
tati, anať četná města školy zakládala, na kteréž jako učitelé dosazováni
byli bakaláři po většině stavu duchovního. Za těchto poměrů vnikly pravdy
křesťanského náboženství, kterému na universitě pražské bylo vykázáno
čestné místo, do vrstev nejširších.

Za doby Smila z Pardubic (r. 1403) sepsal neznámý spisovatel rýmem :
„Deset Božích příkázání“ a „Básně mravoučné“.

Na předním místě uvést zde sluší i spisy náboženské Tomy ze
Štítného († 1402), jednoho z nejznamenitějších vychovanců nově zřízeného
vysokého učení v Praze, jenž prvním byl, který počal psáti vědecky
v jazyku českém o věcech náboženských.

Ve spisech těch rozeznáváme dva směry : v prvních převládá stránka
věroučná, v druhých mravoučná.

K prvním náležejí „Řeči besední“ a „Knihy naučení křesťanských“,
k druhým „řeči nedělní a sváteční“, „Sv. Augustina soliloquia čili mluvení
soukromé“, „O sedmi stupních, ježto jsou dobré každému, kdož se v du-
chovenstvu prospěti“ a „Knihy o připravení srdce svého“.

Ačkoliv spisy ty nebyly spisy katechetickými pro školu, měly přece
velikou důležitost pro náboženské vyučování v rodině, kterému měly slou-
žiti, protože v době té hlavně ve stavech vyšších bylo rodině o zdárnou
výchovu dětí pečovati.

Se stanoviska katechetického dlužno uvést i Husův „Výklad Páteře“,
rozpadající se na tyto díly : „Otčenáš“, „Desatero Božích příkázání“, „Věřím
v Boha“, a „Dcerka“, kde jest tento postup : Nejsvětější Trojice, hřích
dědičný, potřeba sv. křtu, vykoupení skrze Ježíše Krista, učení o nejsvětější
Svátosti oltářní, o zpovědi, o potřebě milosti Boží, o úctě k Panně Marii,
o autoritě Otců církevních, o potřebě dobrých skutků, o očistci a po-
sledním soudu. Spisy tyto pocházejí z doby, kdy Hus stál ještě na sta-
novisku církevním, pokud se týče jeho „Výkladu Páteře“, na stanovisku
převážnou většinou církevním, pokud se týče spisu jeho „Dcerka“, an spis
ten celkem jest bezvadný, až na učení Husovo o církvi a zpovědi, které
provanuto jest již duchem Wiklefovým.

Nejvíce světla o náboženských vědomostech v naší vlasti z doby té
čerpáme ze spisu slavného dějepisce Encáše Silvia, pozdějšího papeže
Pia II. († 1464), jenž ve své „Kronice“, kterou sepsal a věnoval králi
aragonskému a neapolskému Alfonsovi (r. 1458), o školství v království
Českém s velikou chválou se vyjadřuje, při čemž jmenovitě vědomosti
náboženské lidu českého chválí slovy : „Ať stydí se kněží vlasti, kteří ani
bible nepřečetli, kdežto v Čechách ženy mnohé umějí celé citáty Písma sv.
nazpamět.“

Za bouří husitských náboženské vyučování téměř zaniklo, neboť
školství vůbec a literární činnost zvláště velikou trpěly pohromu.

(Příště dále.)

Naše vstavačovitě rostliny.

Napsal *František Gogela.*

(Část další.)

Květy hnědé a hnědonachové.

Hlístník obecný (*Neottia nidus avis* R.) roste ve stinných lesích, a nelze jej přehlédnouti pro nápadnou barvu, celá rostlina — lodyha i květy — jest totiž barvy světle hnědé; klas s počátku dosti hustý později se poněkud prodlužuje, lístky okvětní jsou zvonkovitě skloněné, pysk prodloužený, rozeklaný, bez ostruhy, lodyha pouze s pošvami; oddenek má mnoho dužnatých a spletených kořenů; kvete v květnu a červnu a ještě dlouho po okvetení po hnědé lodyze se pozná; vyskytuje se dosti hojně.

Vstavač štěničný (*O. coriophora* L.) roste na vlhkých lukách, má klas podlouhlý, hustý, pět okvětních lístků skloněno jest v lebku, pysk trojklanný, svislý, květy hvědonachové, pysk uprostřed červenavý, tmavěji tečkovaný; páchne štěnicemi; lodyha s listy mnohými úzkými a kopinatými, hlízky nedělené; kvete v květnu a červnu a jest vzácný.

Kruštík tmavočervený (*Epipactis rubiginosa* G.) podobá se velice kruštíku šírolistému, od něhož se hlavně rozeznává okvětim tmavohnědočerveným; někdy bývá lodyha i s listy červeně naběhlá; kvete v měsících letních, roste na keřnatých stráních a v lesích, zvláště na vápně.

Květy pestré.

Vtavač nachový (*O. purpurea* H.) jest příbuzný vstavače přilbonosného a proto se mu tvary velice přibližuje; jest však statnější, má květy něco větší, lodyhu vyšší, listy širší, delší, četnější a jako u přilbonosného lesklé, hořejší bývá plochý; rozdíl jest především v barvě květu, která jej hned prozrazuje: lebka jest hnědonachová, tmavěji čárkovaná, čímž se od bledé lebky vstavače přilbonosného nápadně různí, pysk narůžovělý, tmavěji tečkovaný; kvete současně s přilbonosným, roste na podobných místech a častěji s ním i společně, a tvořivají spolu křížence; vyskytuje se porůznu.

Vstavač osmahlý (*O. ustulata* L.) má vzezření jako zdrobnělý vstavač nachový, klas hustokvětý, válcovitý, poněkud prodloužený a k vrchu, kde jsou květy ještě nerozvitě, tmavě nachově hnědý; květy jsou drobné s pěti lístky okvětními, skloněnými v lebku černě nachovou a pyskem bílým s několika tečkami aksamitnatě nachovými, na tři díly rozeklaným, z nichž prostřední jest nejdelší a opětně trochu rozeklán; ostruha jest velmi krátká; lodyha štíhlá s listy spodními podlouhle kopinatými, hořejšími menšími a kornoutovitými, hlízky nedělené; roste na podobných místech jako předešlý, kvete v červnu a červenci a voní; vyskytuje se porůznu.

Střevičník evropský (*Cypripedium calceolus* L.), nejnádhernější ze vstavačovitých, roste na pudách lesnatých a keřnatých, zvláště vápenatých, květů jest málo, 1—3, lístků okvětních není šest, nýbrž pouze pět, neboť dva jsou srostlé v jeden, na špici rozeklaný; čtyry odstávající jsou dlouhé, kopinaté, hnědě nachové, velký pysk jest vydutý, žlutý a nachově skvrnatý, tyčinky dvě; lodyha s několika listy vejčité podlouhlými, kopinatými, oddenek s dužnatými vlákny; kvete v květnu a červnu a jest vůbec z druhů vzácných

Druhy velmi vzácné jsou jazýček kozí a hnědenec zvrhlý. Jazýček kozí (*Himantoglossum hircinum* Sp.) roste na suchých vápenatých stráních

a kopcích, klas má prodloužený, hojnokvětý, pět okvětních lístků skloněných v lebku barvy různě zelenavé, někdy načervenalý, pysk červeně tečkovaný rozeklaný ve tři dlouhé a úzké laloky, z nichž prostřední jest velmi dlouhý, na špici rozeklaný, a ostruhu velmi krátkou; lodyha jest statná, i přes půl metru vysoká s listy podlouhlými, hlízky nedělené; kvete v květnu a červnu a roste vzácně v jižní Moravě.

Hnědenec zvrhlý (*Limodorum abortivum* Sw.) má řídký prodloužený klas, bezlistou lodyhu porostlou pochvami i s květy nafialovělou; květy vzpřímené, značné, okvětní lístky kopinaté, pysk nedělený s ostruhou dolů sehnutou, zdělí semeníka; oddenek porostlý tlustými spletenými kořínky; kvete v červnu a vyskytuje se v lesích na Brněnsku v okolí Klobouk a Hustopeče.

Je-li význačnou vlastností naší doby zášť a smýšlení nepřátelské, denně podněcované tiskem různých stran a kruhů a kroužků vědeckých, literárních, politických a socialních, jest na čase, aby každý sobě uvědomil, jak pro něho sama a jeho život je důležité potlačovati v sobě zášť a hněv k lidem.¹⁾

„Život“: *Cesta k sobě. II.*

„Čas“ č. 118 a jiné listy jemu podobné stále podněcují učitele, aby přerušili osobní styk s kněžstvem, aby ani na lžici polévky se nedali pozvat. — Je to znamení veliké nevzdělanosti a zloby, štvát proti stavu, a humanitní program to bije v tvář. Člověk vzdělaný a vlasti milovný volá: Sbližujte se! Poučujte se! Vyměňujte si názory! Pracujte společně!

„Nový Život.“

Nový řád školní a vyučovací. V ministerství vyučování byl dokončen nový řád školní a vyučovací pro školy obecné a měšťanské. Má prý třikrát tolik paragrafů jako posavadní zatímní z r. 1870. Vypracován byl patrně beze všeho potazu s učitelstvem.

II. mezinárodní sjezd učitelů kreslení konati se bude od 3. do 6. srpna 1904 v Bernu. Na něm pojednáno bude o učebných methodách, jež by vyhovovaly novému směru kreslení. S tím spojena bude výstava kreslířských prací učitelů i žactva, jakož i učebných pomůcek pro kreslení. Ke sjezdu přihlásilo se dosud 558 účastníků z Francie, Švýcarska, Rakouska, Německa a jiných států evropských, ze Spojených států severoamerických, Mexika, Argentiny atd. Z Čechů přihlásili se: Professor Bouda z Kladna, učitel Sova z Police n. M. a redaktor „Vych. Listů“.

Za vyšším vzděláním. Učitelská jednota okresu lipnického pořádá s povolením c. k. zemské školní rady kreslířský kurs pro učitele v době od 20. července až 20. srpna t. r. Kurs konati se bude v kreslířně české reálky v Lipníku. Řízení kursu a veškeré vyučování theoretické i praktické převzal professor a školní rad p. Ant. Anděl ze Štyrského Hradce za asistence professora kreslení české reálky lipnické p. Fr. Hradilíka. Kurs obdrží subvenci zemskou a snad i obchodní komory v Olomouci.

¹⁾ Většina českých časopisů učitelských budí záští, rozněcuje nízké vášně, píše vědomé nepravdy — proto tím vzácnější je tento hlas, volající po pravdě a lásce. (Život vychází nákladem J. Pelcla v Praze. Doporučujeme.)

Univ. prázdninový kurs pořádán bude letos ve dnech 8.—27. srpna v Běláku v Korutanech. Program jeho bude následující: 1. Univ. professor dr. Ad. Stöhr z Vídně: Experimentální psychologie se zřetelem k paedagogice (16 hodin). 2. Univ. prof. dr. A. F. Příbram z Vídně: Dějiny v době francouzské revoluce (18 hodin). 3. Soukr. docent dr. Rob. Arnold z Vídně: Německá literatura v 2. pol. XIX. stol. (18 hodin). 4. Soukromý docent dr. R. Wallaschek: Paedagogika hudby (12 hod.). 5. Soukromý docent dr. L. Kohn: Fysikální základy elektrotechniky s pokusy (10 hod.). 6. Univ. prof. dr. Rudolf Hoernes ze Št. Hradce: Geologie ve spojení s mineralogií se skioptickými demonstracemi (16 hod.) 7. Dr. Rud. Wagner z Vídně: Úvod do biologie rostlinné (12 hodin). 8. Univ. professor dr. Jul. Tandler z Vídně: Dějina vývoje člověka (10 hod.). — S tímto kursem bude spojen lidový kurs universitní s programem: 1. Univ. prof. dr. V. Trabert z Inšpruku: Meteorologie se skiopt. demonstracemi (6 hodin). 2. Doc. dr. R. Wallaschek z Vídně: Beethovenův život a dílo (6 hod.). 3. Doc. dr. K. Kaser z Vídně: Vývoj německé kultury měst od jejího počátku až do konce 16. stol. (6 hod.). Učitelé a učitelky kursu se účastníci zaplatí za celý kurs 40 K. vstupného, členové spolku k pořádání vědeckých kursů univ. pro učitelstvo pouze 20 K. Příhlášky k návštěvě přijímá do 1. června sekretariát lidových kursův universitních ve Vídni I. (Universita) zároveň se zasláním poloviny vstupného; zašle k žádosti podrobný program. Ministerstvo železnic povolilo účastníkům 50% slevy jízdného II. nebo III. třídy. Dotazy pro ubytování přijímá F. Scholz, učitel měšť. školy v Běláku.

Ferialní kursy v Jeně budou pořádány v měsíci srpnu. Program: Botanika. — Fysika. — Astronomie. — Chemie. — Anatomie. — Fysiologie. — Dějiny paedagogiky. — Didaktika. — Paedagogická pathologie. — Psychologie dítěte. — Pomocné školy. — Ženská otázka. — Antické umění a kultura. — Anglický jazyk. — Francouzština.

Odpověď „Věstníku“. V 15. čísle napsal „Věstník“: „Za boje o místo ředitelské ve Frenštátě byl nám zaslán dopis, kterým mělo býti kol. Kálalovi uškozeno. Odložili jsme ovšem. Dověděli jsme se však později, že pisatel není vůbec organisovaným členem, naopak činným členem „patent. katolíků“. Jak to máme nazvat? Žádáme „Vychovatelské Listy“, aby řekly mu samy vhodný název. Nám se vtírá v pero ostré, tuze ostré slovo.“

Naše odpověď: Škodí-li úmyslně učitel učiteli, je to ničemnost. Avšak ještě politování hodnější jest, kdyby skutku takového se dopustil člen spolku, který ma název „Katolický spolek učitelský“. Smýšlí-li však „Věstník“ s učitelským stavem poctivě, měl by napřed důrazně promluvit s učiteli organisovanými, z nichž mnozí neštítí se žádných prostředků, jen když jim kyne naděje na lepší místa. Na př.: Jistý organisovaný učitel, smýšlení rozhodně protikatolického, ucházel se nedávno o místo správce školy ve vzdálenějším místě, kde ho neznali. Poněvadž členové místní školní rady a zastupitelstva obce byli „klerikály“, dal žadatel v dotyčné obci o sobě rozhlásiti, že v dosavadním svém působišti (doslovně!) mnoho pro víru vytrpěl. O tom pak, kdo více doprošuje se na farách, zdali členové katolického spolku učitelského neb organisovaní, dala by se uvésti pro vás organisované fakta přímo zdrcující. A jak nedůstojným, nízkým způsobem se to děje! Dokladů máme mnoho po ruce. Hrubost o „patent. katolících“ pomíjíme mlčením.

Požár ve škole. Dne 18. února t. r. chytla se v Glasgově škola, v níž právě bylo přítomno na 1200 dětí. Děti se zachránily všechny, žádné neodneslo ani nejmenšího úrazu, a to právě stalo se předmětem podivu a rozprav. Když školník zpravil ředitele, který byl ve II. poschodí, že hoří,

nařídil tento okamžitě pochod na nádvoří, kde denně konávají se hry. Anglické děti naučeny jsou bez povelu v řadách, po dvou v největším pořádku ubírat se rychle na cvičiště. Tak se též stalo v nejmladším oddělení, kde bylo ve dvou třídách přes 260 maličkých. Ředitel vstoupil a potichu řekl, čeho bylo třeba, učitelkám. Jedna z nich, sl. Makkensi, zahrála na klavíře pochod na cvičiště. Děti, ničeho netušíce, rychle povstaly, opustily lavice, seřadily se a sešly po schodech v největším pořádku. Až když byly na nádvoří, zpozorovaly oheň, jenž byl již úplně zachvátil budovu školní. Když sl. Makkensi ukázala se s poslední dvojicí ve dveřích, střecha zmizela v plamenech. Obecenstvo, shromážděné na ulici, připravilo učitelům a učitelkám dojemné ovace. — Jak by to asi dopadlo v některých mnohotřídních školách u nás?

Četnictvo a ochrana dětí. Úřední „Moravské Noviny“ přinesly tuto zprávu: Četnictvo a ochrana dětí. Na popud předsednictva vrchního zemského soudu v Brně nařídila zemská četnická velitelství na Moravě a ve Slezsku četnickým stanovištím, aby věnovala pozornost svou výchově dětí na venkově, a aby i jiné při konání služby nabyté zkušenosti, jež by vyžadovaly odpomoci, oznamovala příslušným soudům. — Jak tomu jest rozuměti?

Anglický zákon na ochranu dítek, který 14. srpna 1903 byl schválen, doplňuje se ještě novým nařízením, kterým jest práce dítek za jistých okolností úplně zakázána a úřadům dána veliká práva k vydání zostřených předpisů ochranných. Těmto úřadům přísluší — s výhradou státního schválení — právo stanoviti stáří potřebné k připuštění dítek ku práci a k vyčtení doby pracovní. Úřady ty mohou mladším 16ti let zakázati pouliční obchod, ale mimořádnou pozornost zasluhují tato ustanovení: 1. Noční práce, t. j. zaměstnání dítek mezi 9. hod. večerní a 6. hod. ranní aneb v době jinak místním úřadem stanovené, jest vůbec zakázáno. 2. Dítek, nedosáhnuvších jedenáctého roku, nesmí se používati při pouličním prodeji (prodej novin, zápalek, květin atd.), dále při provozování hudby, zpěvu a jakýchkoli produkcí za vstupné, konečně k cídění bot neb k jiným podobným pracím na ulicích neb veřejných místech. 3. Koncese k vystupování dítek desátý rok stáří nedosáhnuvších, ve veřejných zábavních místnostech není dovoleno udíleti. 4. Dítek zaměstnaných při polodenní práci v továrnách, nesmí se používati při jiných živnostenských výkonech. 5. Dítčím nesmějí se vůbec ukládati práce, jimiž by škodu utrpěti mohly, zejména nelze jich zaměstnávat při zvedání, nosení neb pohybování břemen a jiných pracích, které by ohrožovati mohly jich život, zdraví neb vývin tělesný. Dozor nad prováděním zákona toho přísluší, pokud běží o ditky zaměstnané v továrnách při manipulaci s břemeny a při provádění jiných nebezpečných výkonů, továrním a důlním inspektorům, jinak místním dozorcím úřadům. Bylo-li některým z dozorcích úřadů učiněno u smírčího soudce udání o protizákonném užívání dítek, tu smí týž naříditi místní vyšetřování, které dlužno během 24 hodin provésti. Přestupky tohoto zákona stíhají se citelnými tresty jak na zaměstnatelích tak na dítčích, které přes úřední výstrahu o své újmě k pracem zakázaným se hlásí. Dítčky takové mohou býti dány do polepšoven neb pod dozor soukromníků, kteří se zaručí, že je do dosažení 16. roku stáří vychovávají budou.

Pohledníci s obrazem Komenského v provedení skutečně uměleckém posílá nám „Obecní Samospráva“ v Kopřivnici, která posílá 10 kusů franko za 60 h, zašle-li se obnos předem poukázkou. K tomu sbírku zkamenělin přibalí úplně zdarma. Až posud rozesláno 143 sbírek do českých škol.

Společné cestování 1904. Účastníci společného velikonočního výletu do Itálie odevzdali vůdci výpravy panu Antonínu Šulcovi velmi lichotivé osvědčení za všestranné, vzorné uspořádání výpravy této. Jest to již druhé osvědčení, kterého se letos firmě Šulc a spol. v Praze dostalo. Poprvé stalo se tak při společném výletu do Paříže. Povzbuzena tímto nevšedním úspěchem připravuje cestovní kancelář Šulc a spol. na výslovné přání interessentů všech kruhů českého obecnstva různé další společné výpravy a doufáme, že společné české výlety najdou ohlasu i tam, kde dosud pro turistiku nebylo z důvodů jakýchkoliv porozumění. Dne 29. dubna pořádán byl levný výlet do Itálie s trváním 20denním. Dne 14. května byl pořádán výlet do Paříže pod vedením pana Švihovského. Dne 9. června vyjede z Prahy do Bosny-Hercegoviny a na Černou Horu vedený osobně vrchním lázeňským bosenským inspektorem panem Pojmanem v Ilidži. O svátcích Svatodušních budou pořádány dva levné výlety a sice výlet do Paříže a výlet do Benátek a na jezera italská. Na červenec se připravuje výprava po Německu, Holandsku a Belgii, a na srpen jest projektována velká výprava do Stockholmu, Kristianie, na jezero Venernské a ku fjordům norvěžským. Kromě výletů těchto budou pořádány o prázdninách levné populární výlety po Itálii, Švýcarech, Německu atd. Programy výletů těchto dílem již vyšly, dílem budou posloupně za sebou vycházeti a budou zasílány pravidelně každému interessentu, který o ně požádá. — V lednu příštího roku vyjede z Prahy první česká výprava do Egypta a Palestiny. Výprava tato, k níž ději se již nyní značné přípravy, bude vedena osobně panem Čeňkem Šulcem, a pořadatelstvo doufá, že tento první český výlet ku hrobu Spasitelovu najde ohlasu u nejširšího obecnstva.

Doporučujeme tyto knihy a časopisy:

Čechie. Obrázkový a zábavně-uoučný měsíčník pro českou domácnost. Ročník III., sešit 3. Zůstává věren svému programu, jímž chce býti užitečným listem rodinným. Hodí se k tomu svými příspěvky, mezi nimiž jsou práce Grossmannové-Brodské, K. Černého, A. Dostála, svými obrazy V. Bartoňka, A. Eberleho, R. Havelky, mimo obrazy z války rusko-japonské. I četné hlídky a besídky, seznamujice nás s mnohými zajímavými drobnostmi, přispívají k dokonalosti listu. (Ročně 6 K).

Je li „Čechie“ časopisem pro širokou veřejnost, jest obrázková revue **Ceské Květy** časopisem rodinným par excellence. Poslední číslo letošního ročníku (č. 7.) jest toho znamenitým dokladem. Redakce dbá pečlivého výběru, jak z části literární i části ilustrační jest patrné. Jsou tu nenápadně spojeny oba účely, zábava i poučení, skutečně způsobem velmi obratným. Z textových příspěvatelů shledáváme tu osvědčená jména B. Brodského, dr. K. Zháněla, Fr. Leubnera, K. Procházky, Al. Dostála, A. Chlumeckého, dra. Bor. Prusíka. Mezi obrazy mimo J. Sterna, M. Schwinda, Fr. Mileta, M. Aleše jest řada zajímavých ilustrací, které jsou krásnou památkou na první český hudební festival v Praze o Velikonocích. Není zapomenuto ani na zajímavé obrázky z bojiště. Jest povinností naší upozorniti na výborně vedenou naši revue. Zvláště nyní, kdy počíná letní půlletí, jsou „Ceské Květy“ vhodnou četbou pro letní prázdninový pobyt. Na půl roku předplácí se 6 kor.

Nová knižnice učitelská, v níž vydávány budou nejnütnější praktické spisy pro učitele škol obecných. Vychází jednou za měsíc. Řídí Kl. David, hlavní učitel v Brně, Vávrova třída 73. Dílo I. Jak vyučovati zeměpisu s oporou nových čítanek (na středním stupni obecných škol). Sepsal Klement David. Sešit 1., cena 40 h. Nakladatel F. J. Frgal ve Velkém Meziríčí. Upozorňujeme na tuto praktickou a potřebnou knižnici, o níž promluvíme později.

Výchova tělesná, list věnovaný tělesným cvičením mládeže školní. Ročníku III. vyšlé druhé číslo má následující obsah: Články: Cvičení s tyčemi ve škole. (Fr. Kraus.) — Herní náčiní. (Jaroslav Karásek.) — Rozvrh látky tělocvičné. (J. Svozil.) — Velký pasák. (Jaroslav Karásek.) — Kůň na šíř s madly. (F. K. Šnepp.) — Osvobození od tělocviku. (MUDr. J. Rosenbaum.) — Obraty v pochodu a poklusu. (Václav Švácha.) — Myška a kocourek. (R. Schmidt.) — Zenský tělocvik. — Ukázky z vyučování tělocviku. — Zprávy spolkové. — Zpráv. — „Výchova tělesná“, kterou doporučujeme školám (středním, měšťanským i obecným) a Sokolským jednotám, vychází v Brně nákladem knihkupectví Píšova jednou měsíčně (vyjímaje měsíce srpen a září) a předplácí se celoročně K 5.50.

Nakladatelství Kabátніка a spol. v Jičíně vydává důležitý list francouzský pro české čtenáře, „**Causeries Françaises**“ redakcí profesora Jos. Kubína. List tento vyniká vždy výběrem látky zajímavé a slohově svižné; při tom pak hojně poznámky slovní i věcné usnadňují četbu každému. Jest v něm všímáno všude pilně i stránky gramatické, a tak hodí se znamenitě za pomůcku při studiu jazyka francouzského u nás. I jest záhodno, aby nechyběl u nikoho, kdo v jazyce tomto se vzvělává. Právě vychází ročník II. a stojí celoročně 3 K; číslo za 30 h.

Jos. Tůma: Vyučování prvouce. Vydání druhé, rozšířené. Nákladem Jos. Smrtky, redaktora a vydavatele časopisu „Škola našeho venkova“. Stran 352, cena 5 korun. — Výborná kniha tato obsahuje učivo výpravné a popisné, velice bohatý zdroj říkadel, básniček, písní s notami, povídek, pohádek a hádanek, zásobu vzorů cviků mluvních a slohových, zábavek, roztomilých kreseb, a to vše u výběru hojném a pečlivém pro první tři školní roky všech kategorií školských.

Knihovny Školy našeho venkova na rok 1903—4 vyšel sešit druhý, v němž pokračuje J. Mauera a V. Hellera Uvedení do analytické chemie pro samouky. Spis jest velice instruktivní a bude cenným příspěvkem a pomůckou nejen pro praktickou potřebu ve vědě, již se týče, nýbrž i pro studium přírodovědné vůbec. — Knihovna Školy našeho venkova vychází redakcí a nákladem Jos. Smrtky, Velká Čermá — Borohrádek. Ročně vyjde 10 sešitů. Předplatné 5 K.

Duchovní knihovna. Roč. XXIV. číslo 1. Měsíc Panny Marie. Rozjímání o modlitbě Zdravas Královno. Napsal P. Ant. Denis, T. J. Přeložil Jan Kotlín. Sešit 2. Cena 1 K. Nákladem Papežské knihtiskárny benedikt. rajhradských v Brně.

Vzdělávací četba katolické mládeže. Roč. II. číslo 5. a 6. Blahoslavený Hroznata, patron české vlasti. Tak se chovej. Pomlázky. — Vychází šestkrát do roka ve volných lhůtách. Předplácí se na celý rok 40 h, do německých zemí 50 h, do ostatních zemí 60 hal. Jednotlivá čísla stojí 6 hal., do německých zemí 8 hal, do ostatních zemí 12 hal. Vydává Jednota českého katolického učitelstva v království Českém. Redaktor František Jelínek, učitel v Maloticích u Kouřimi. Administrace v Praze-II., Žitná ul. č. 26. nové.

Rozhledů po lidumilství, jediného filantropického našeho měsíčníku, vycházejícího redakcí JUC. Fr. Cyr. Vlka (v Praze, 359.—VII.) ve prospěch „Jub. ženského asyly císař. a králov. Alžběty“ v Praze-III. (na Kampě), vydáno bylo právě 4. číslo XII. ročníku s bohatým obsahem. Předplatné (ročně 4 K) přijímá Karla Baumgartlová, choť c. a k. dvorního dodavatele a továrníka v Karlíně, Pobřežní 9.

V záblescích staré chodské slávy. Napsal Jan F. Hruška. S titulním obrázkem. (Česká knihovna zábavy a poučení.) 5 sešitů po 24 hal. Nakladatel J. Otto v Praze. — Tyto obrázky neporušeného života chodského lidu doporučujeme žákovským a lidovým knihovnám co nejvřeleji.

Od kolébky našeho obrození. Několik obrázků z dějin jazyka a písemnictva. Napsal Fr. Bílý. (Česká knihovna zábavy a poučení.) Sešit 1. a 2. po 24 hal. Nakladatel J. Otto v Praze.

Josef Kořenský: **K protinožcům**. Seš. 26, 27, 28. a 29. po 60 hal. Nakl. J. Otto v Praze. — Dílo skvostné obsahem i ilustracemi.

Malý Ottův Slovník Naučný. Sešit 15., 16., 17. a 17. po 60 hal.

Náš Domov, nejlacinější obrázkový měsíčník zábavně-poučný pro lid. Vychází v Prostějově, celoroční předplatné 4 K. Vydán právě sešit 4. s vybraným a poutavým obsahem.

Sebevraždy studentů. Sociální úvaha. Piše dr. Fr. Reyl. (Časových úvah roč. VIII. číslo 4.) V Hradci Králové.

Průruční kniha jazyka českého pro učitele a studium soukromé. Napsal dr. Jan Gebauer. Vydání druhé, opravené. Sešit 10., 11., 12. a 13. po 50 hal. Nákladem České grafické akciové společnosti „Unie“ v Praze. — Dílo nezbytné pro každého učitele.

Doporučujeme co nejvřeleji

každé škole

umělecké,
jubilejní
vydání

BABIČKY

od Boženy Němcové.

Nákladem České grafické akciové společnosti »Unie« v Praze.

KRÁMSKÁ CENA

brož. K 25.—, vázané K 31.—, v překrásné vazbě celokožená K 35.—.

„Vychovatelské Listy“ vycházejí dvakrát měsíčně (5. a 20.)

Předplatné na celý rok obnáší 6 K

Redaktor Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích.

Administraci a expedici vede Hedv. Rubrová, učitelka v Brně, na Petrově č. 1.

— Pouze administraci posílá se předplatné. —

Nákladem Katolického spolku českých učitelů na Moravě.

Príspevky se honorují.

Inserty účtují se levně.